

13a

MIKRO- A MAKROEKONOMICKÉ ASPEKTY VÝDAJŮ NA OBRANU A BEZPEČNOST

OSNOVA:

- Hrubý domácí produkt (ekonomický růst)
- Zbraně a máslo (děla a zvony, pluhy a zbraně)
- Obranný a bezpečnostní průmysl (militarizace ekonomiky)
- Manažerské rozhodování o vojenských výdajích (účelnost, hospodárnost a efektivnost)

Klíčové pojmy: *hrubý domácí produkt (HDP), vojenské výdaje, hospodářský růst, obranný a bezpečnostní průmysl, alokační, stabilizační a distribuční funkce vojenských výdajů, obranný/vojenský průmysl, militarizace ekonomiky, manažerské rozhodování, účelnost, hospodárnost a efektivnost, hranice produkčních možností (PPF), izokvanta, fixní a variabilní náklady.*

DOPORUČENÁ LITERATURA

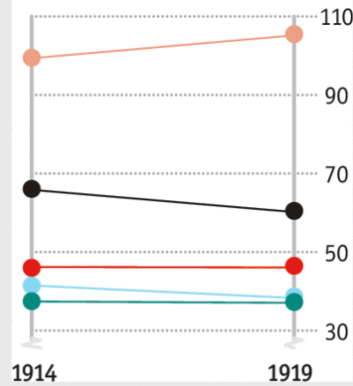
- SAMUELSON, P., A, NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*. 1.vyd. Praha: Svoboda, 1992. ISBN 80-205-0192-4
- FŮČÍK, Josef. Soumrak tankového věku (výroba tanků v Československu v letech 1953-1990). *Vojenské rozhledy*, 1993, roč. 2, č. 4, s. 14-24.
- ZIPFEL, T. *Analýza vojenských výdajů a jejich vliv na ekonomický vývoj*. [doktorská disertační práce] Brno: MU ESF, 2004.
- HITCH, Ch., J., McKEAN, R., N. *The Economics of Defense in the Nuclear Age*. 1st ed. Santa Monica: RAND, 1960. (<http://www.rand.org/pubs/reports/R346.html>)
- AERON, M., L. *Paying for War Funding U.S. Military Operations Since 2001*. 1st ed. Santa Monica: RAND, 2011. (http://www.rand.org/pubs/rgs_dissertations/RGSD283.html)
- ENTHOVEN, A., C., SMITH, K., W. *How Much Is Enough? Shaping the Defense Program, 1961-1969*. reprint 1st ed. Santa Monica: RAND, 2005. ISBN 0-8330-3826-5. (http://www.rand.org/pubs/commercial_books/2010/RAND_CB_403.pdf)

EKONOMICKÉ DŮSLEDKY PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY

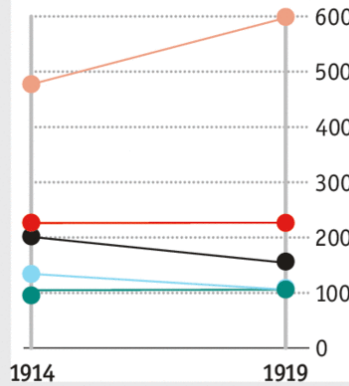
Effects of the first world war

United States Britain France Italy Germany

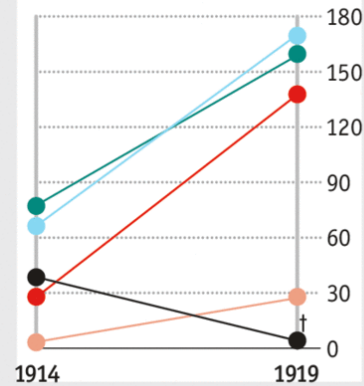
Population m

GDP \$1990 at PPP*, bn

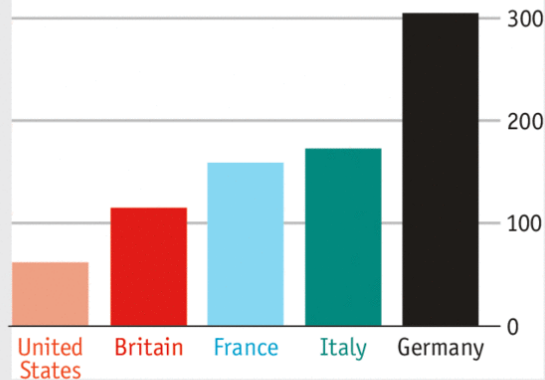

Debt As % of GDP

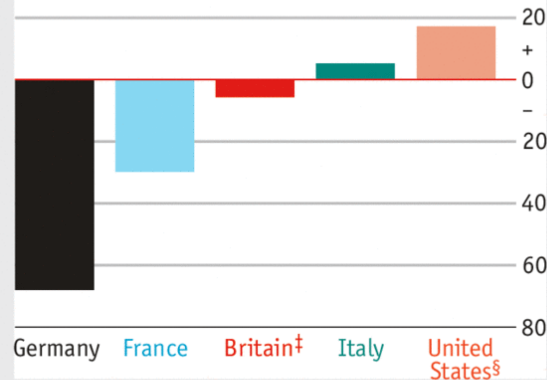
Inflation

% increase in consumer prices, 1914-19

Industrial production

% change, 1914-19

Sources: "Monitoring the World Economy 1820-1992" by Angus Maddison;
"International Historical Statistics" by B.R. Mitchell; NBER; IMF; *The Economist*

*Purchasing-power parity
†1925 ‡1913 §Manufacturing

The first world war

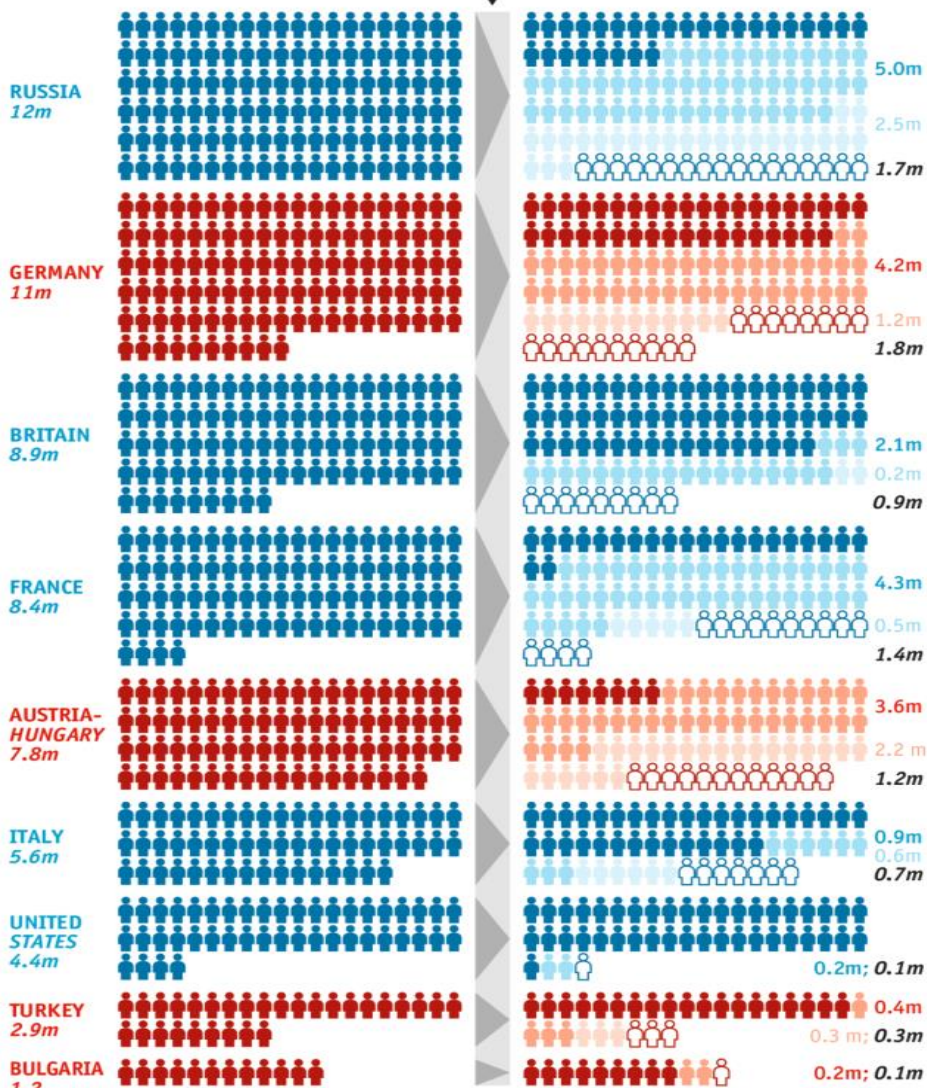
Mobilised forces greater than 1m

1x = 100,000 combatants

Casualties:

WWI
July 28th 1914 to
November 11th 1918

Total*, m: Forces = 62.1 Wounded = 20.9 Prisoners & missing = 7.5 Killed = 8.1

Source: United States Department of Justice

*Featured countries only

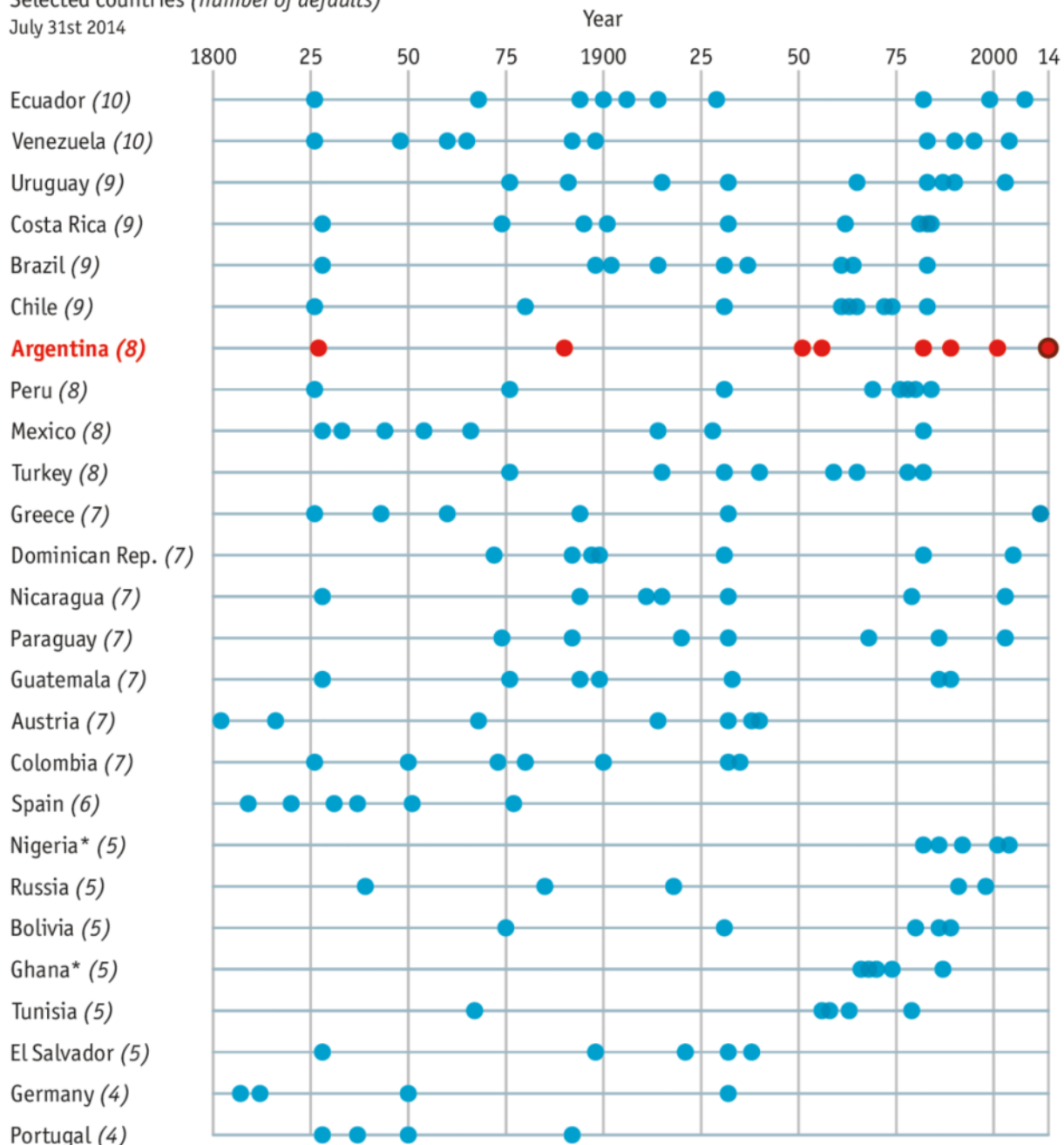
PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA A ZTRÁTY NA ZDRAVÍ A ŽIVOTECH

Ekonomika obrany a bezpečnosti

External sovereign defaults since 1800

Selected countries (number of defaults)

July 31st 2014

Source: Carmen Reinhart and Kenneth Rogoff

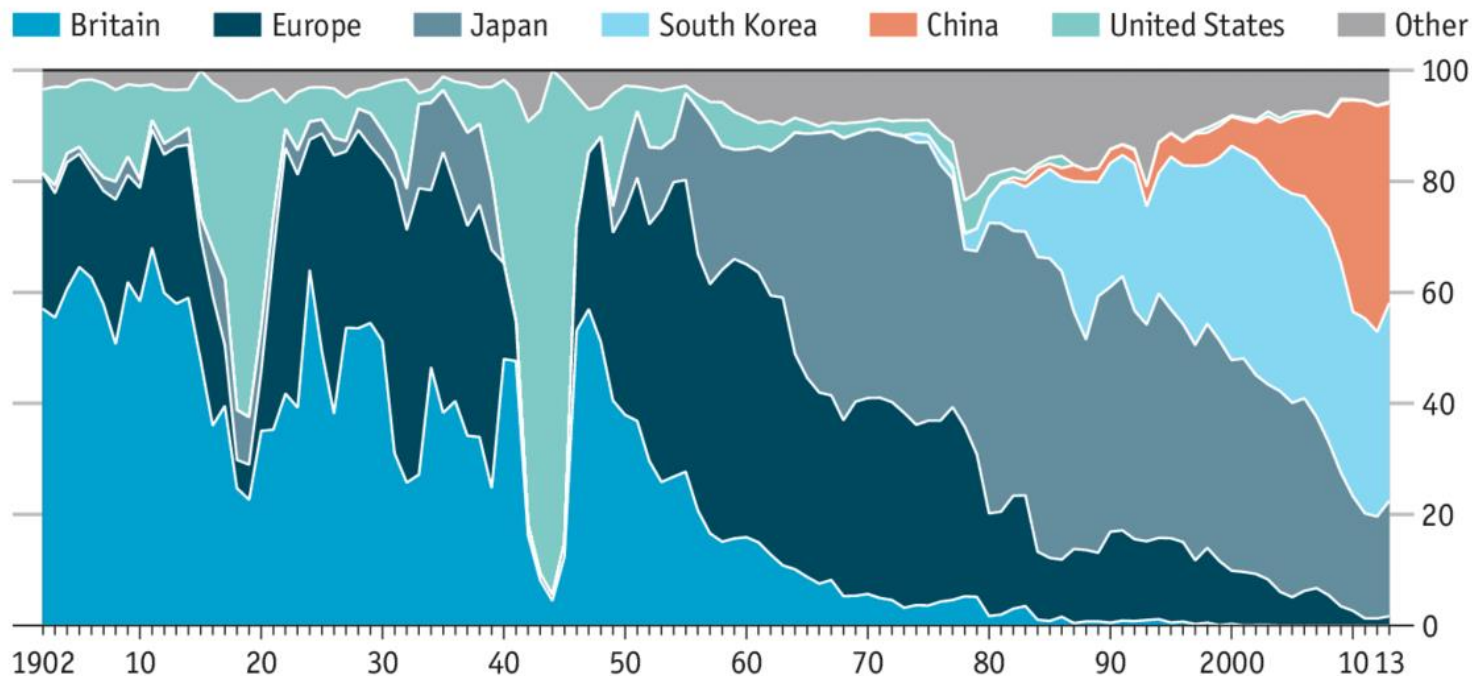
*Data from 1960

ROZPAD VEŘEJNÝCH FINANČÍ

VZESTUP A ÚPADEK NÁMOŘNÍCH MOCNOSTÍ

Red tide rising

World shipbuilding, % of total in gross tonnage

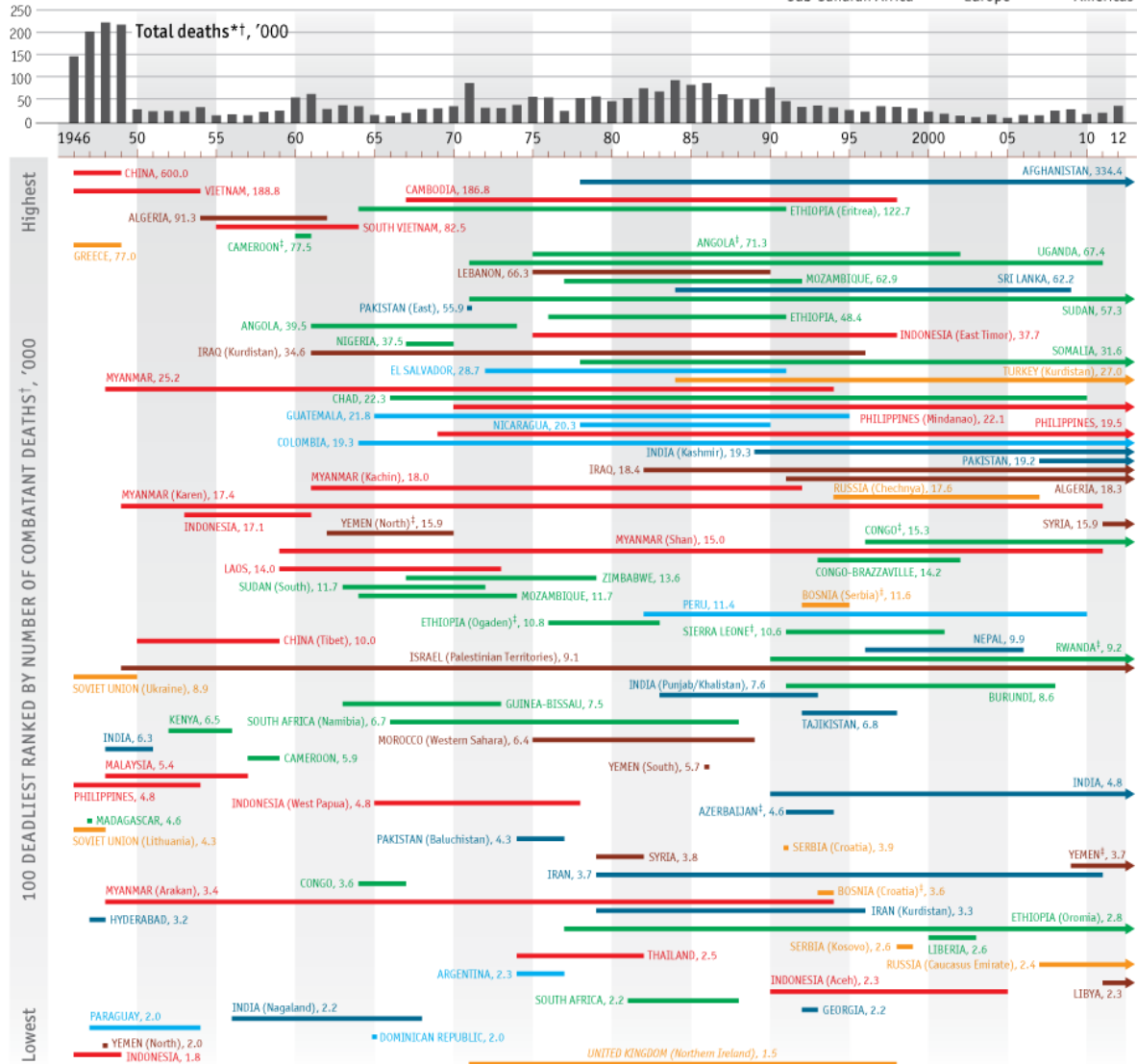
Source: Maritime Economics. By Martin Stopford

Economist.com/graphicdetail

OBČANSKÁ VÁLKA

The long and the short of the problem

Civil wars and internal armed conflicts, 1946-2012

*Based on over 250 conflicts, 1946-2012 †Deaths in battle of government troops and troops of politically organised rebels; conflicts restarted within 10 years counted as continuous ‡Including foreign intervention

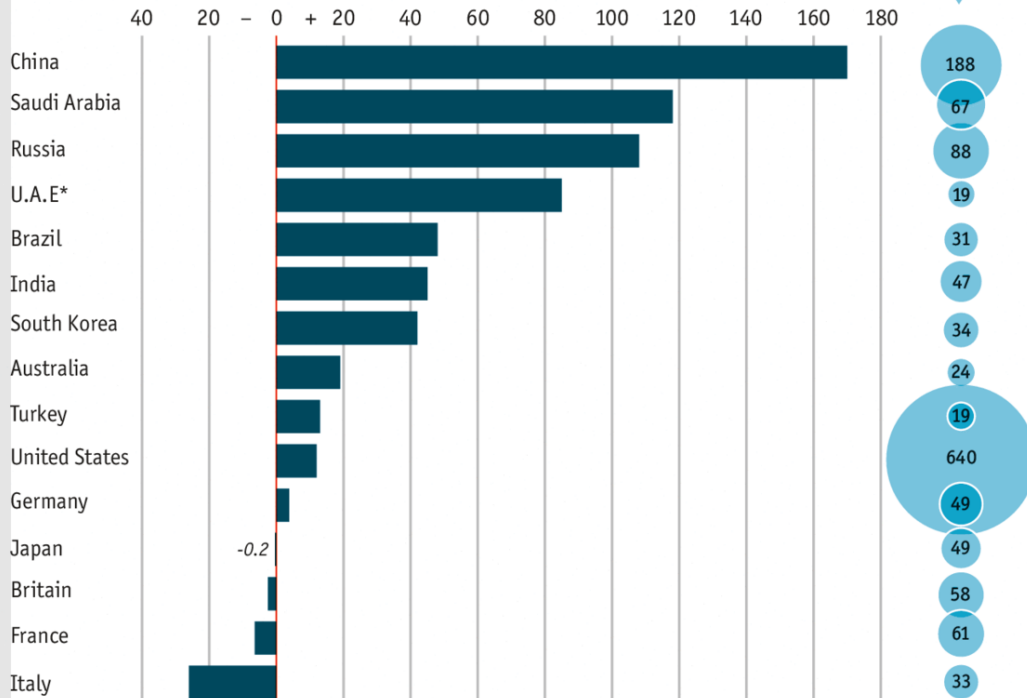
Sources: PRIO; Uppsala University

Ekonomika obrany a bezpečnosti

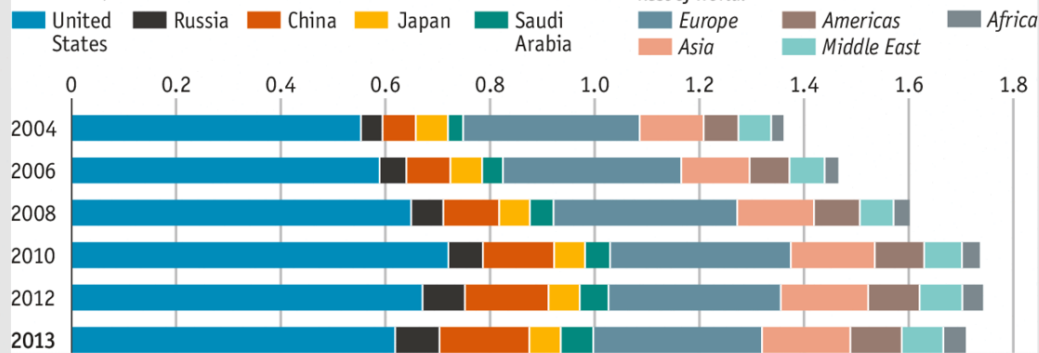
Global military spending

Biggest spenders, % change 2004-13

2013 spending, \$bn

\$trn, 2011 prices

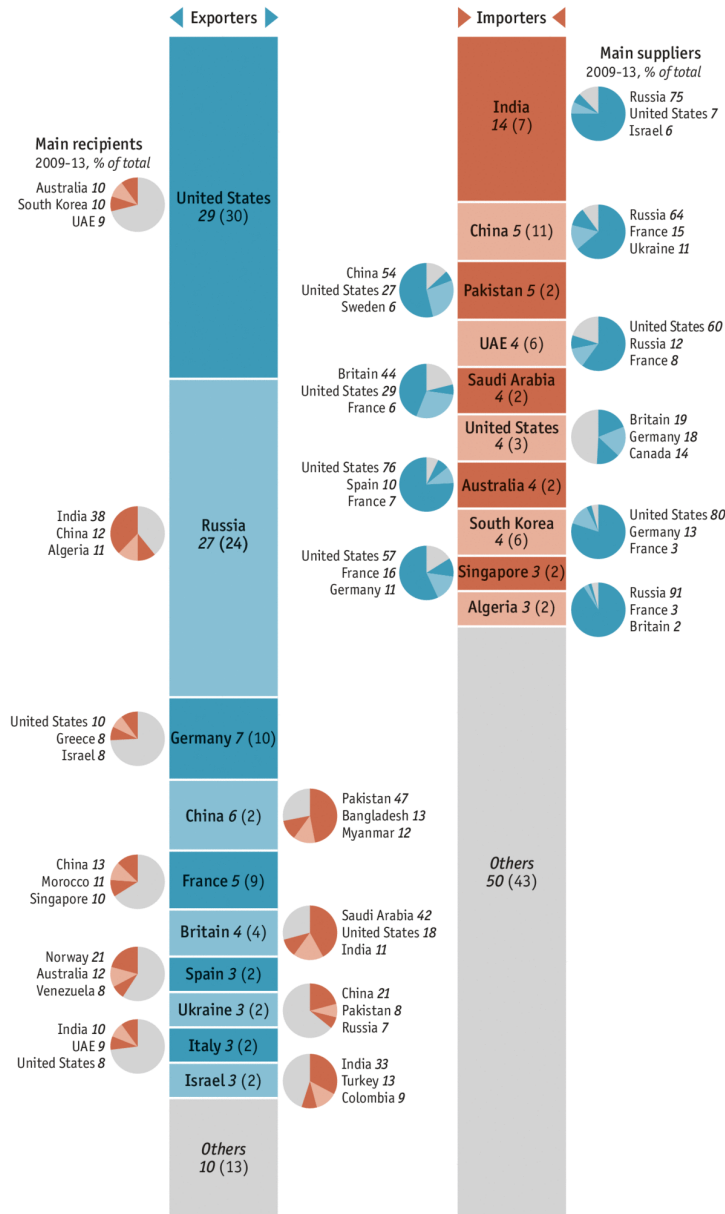

Source: SIPRI

*To 2012

International arms sales

2009-13 (2004-08), % of total

Source: SIPRI

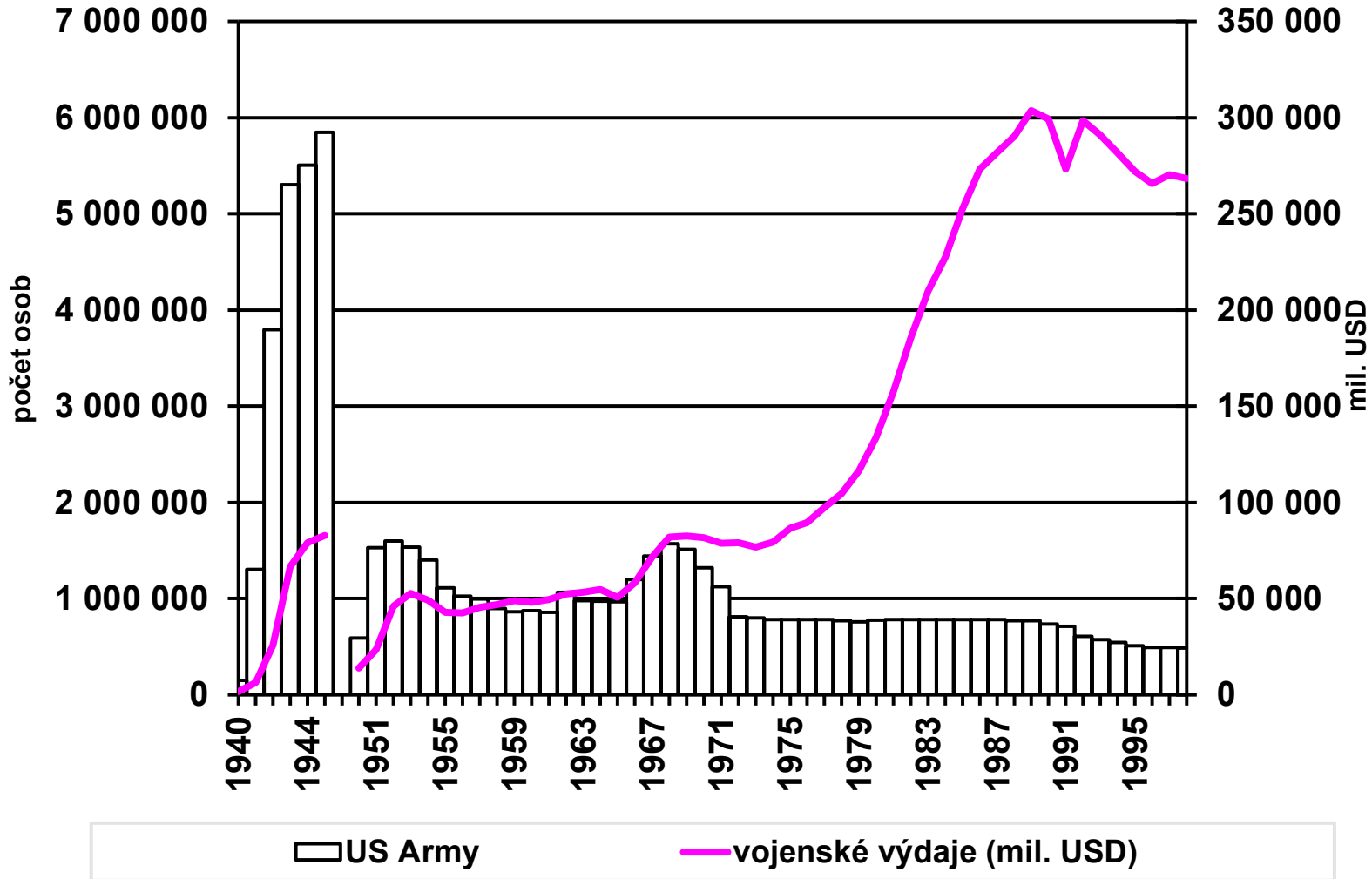
Economist.com/graphicdetail

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT (HDP)

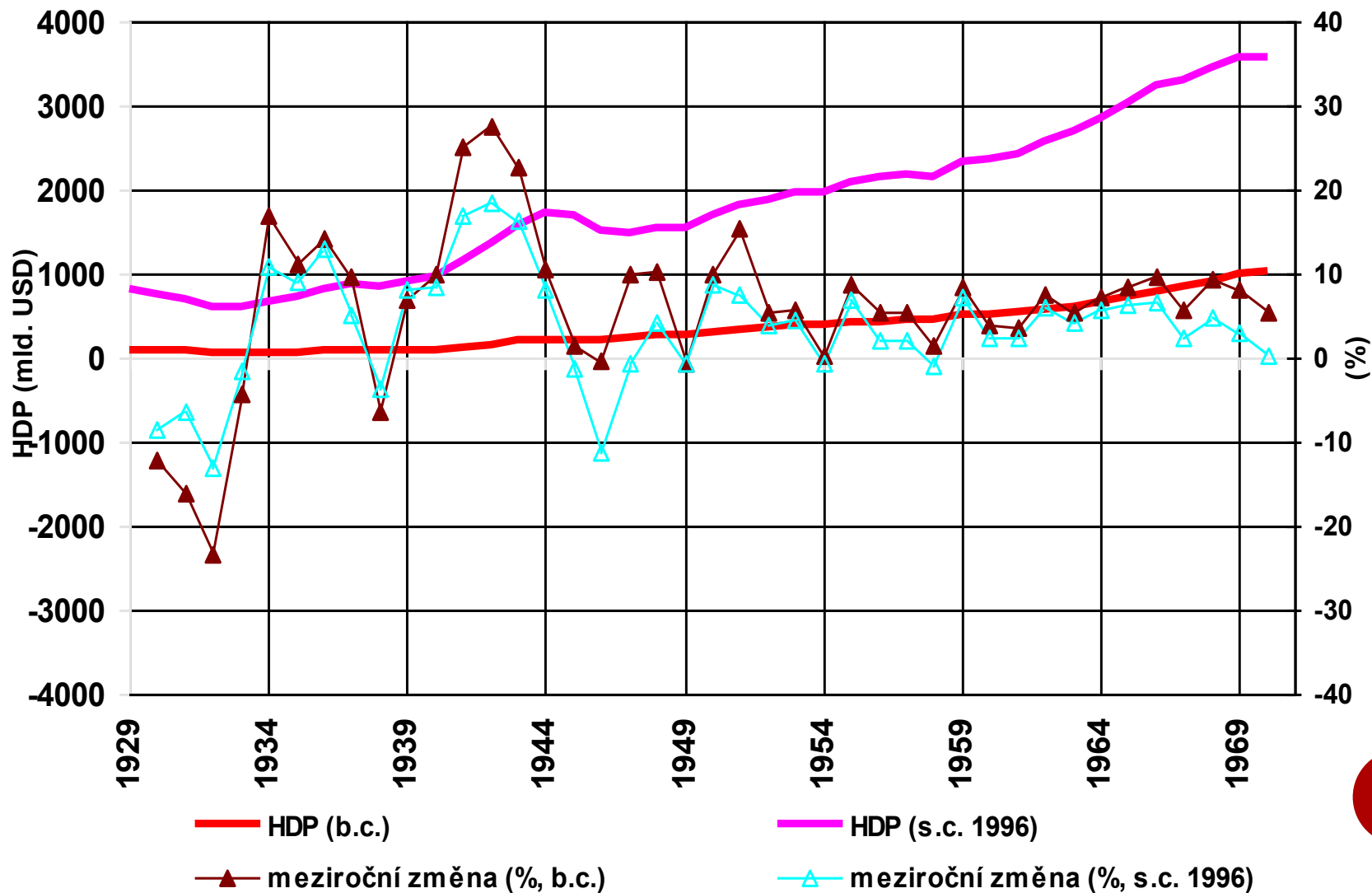
- HDP měří výkonnost ekonomiky
- $Y = C + I + G + (\text{export} - \text{import})$
 - C... soukromá spotřeba
 - I... investice
 - G... vládní spotřeba

- měření:
 - výdajová, důchodová a výrobková metoda
 - SNÚ – systém národních účtů

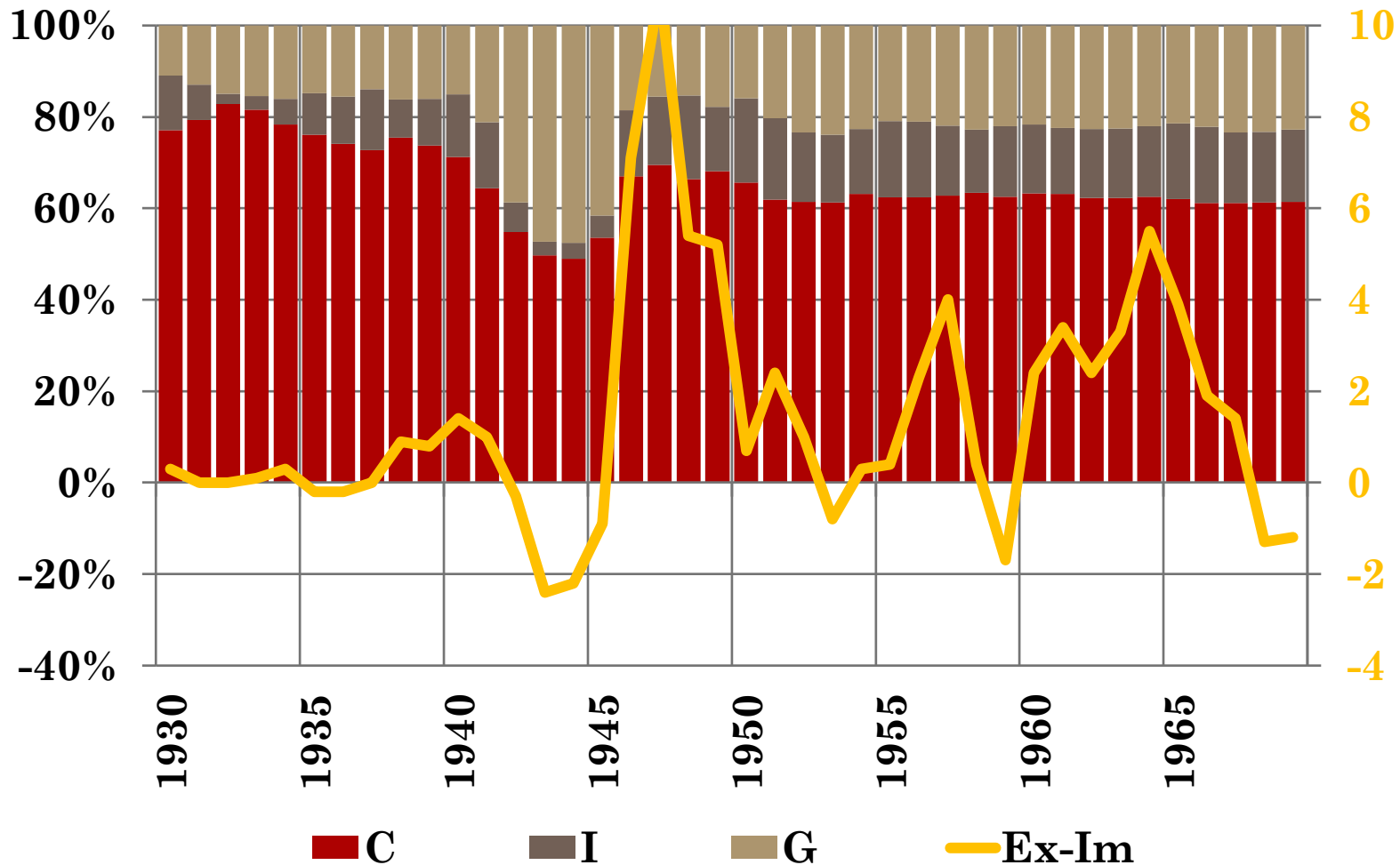
VELIKOST OZBROJENÝCH SIL A VELIKOST VOJENSKÝCH VÝDAJŮ

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT (HDP) USA

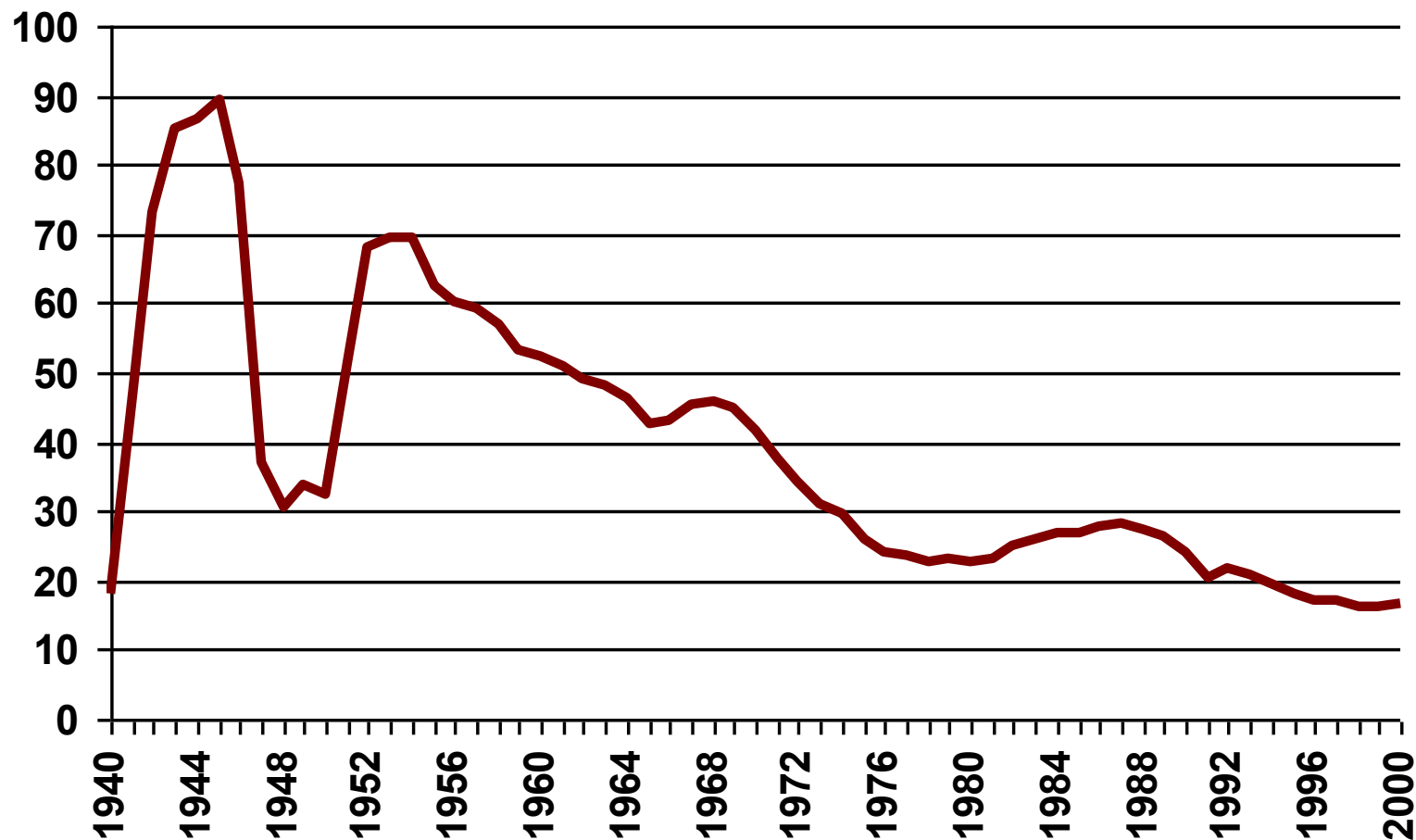

USA: STRUKTURA HDP

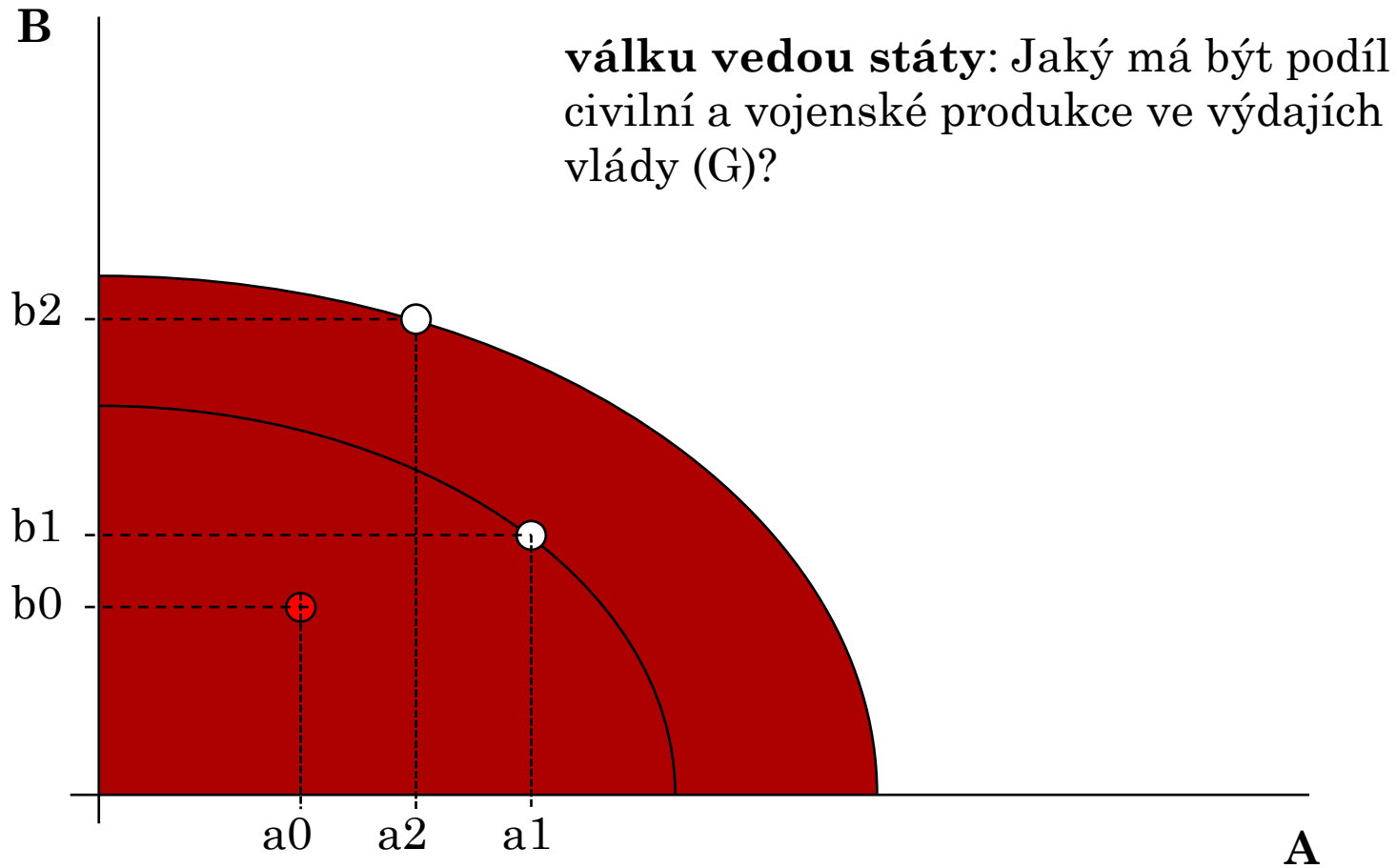

Ekonomika obrany a bezpečnosti

PODÍL VOJENSKÝCH VÝDAJŮ USA NA FEDERÁLNÍCH VÝDAJÍCH (V %)

PRODUCTION-POSSIBILITY FRONTIER (PPF): ZBRANĚ VERSUS MÁSLLO

PŮVOD MODELU/VÝROKU „GUNS VS BUTTER“

- USA (National Defense Act of 1916)
Senátor Ellison D. Smith k zákonu: „*the Secretary of Agriculture to manufacture nitrates for fertilizers in peace and munitions in war at water power sites designated by the President*“. Překřtěno médií na „guns and butter“.
- Český ekvivalent: „pluhy na zbraně/zbraně na pluhy“, „děla na zvony/zvony na děla“, „písmenka na kule/kule na písmenka“.

TŘI VETERÁNI (MONTE ALBO MONTENEGRO)

- Když král Pikola (král Nikola) dostane od Serváce polní kuchyni, prohodí: „*To se nám šikne. My často válčíme.*“ O tom se tři veteráni přesvědčují i při exkurzi do tiskárny, kde jim ministr informací (Zdeněk Svěrák) vysvětluje: „*Já prosím sleduji mezinárodní situaci a podle toho tady bud' lijeme z písmenek kule anebo z kulí písmenka.*“ Zdánlivě komická nadsázka je ve skutečnosti známou epizodou z válkami naplněných černohorských dějin. Stejný osud postihl první novodobou černohorskou tiskárnu, založenou vladykou Petrem II. Petrovičem Njegošem.

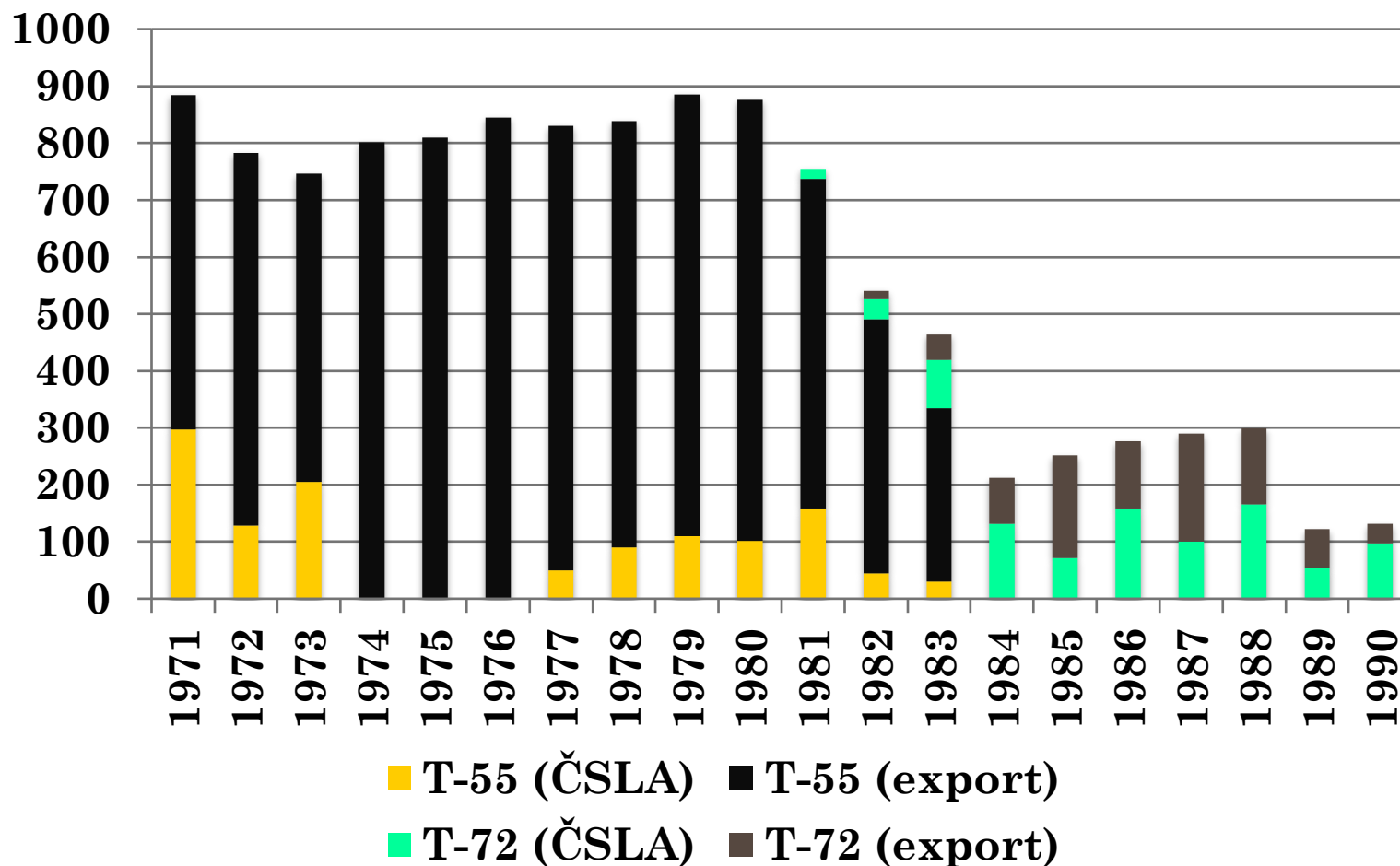

- **Joseph Goebbels (1936):** *„Wir können ohne Butter auskommen, aber trotz all unserer Friedensliebe nicht ohne Waffen. Mit Butter kann man nicht schießen, aber mit Gewehren.“*
- **Margaret Thatcher:** *"The Soviets put guns over butter, but we put almost everything over guns."*
- **Hermann Göring:** *„Gewehre werden uns stark machen; Butter wird uns nur Fett machen.“*

ZBROJNÍ/BEZPEČNOSTNÍ PRŮMYSL

- 3 % HNP ČSSR pocházelo ze zbrojního průmyslu
- V letech 1953-1990 bylo v Československu vyrobeno 19 947 tanků (bojové, velitelské, mostní, vyprošťovací, jeřábové) z toho bylo: 2 849 ks T-34, 2 700 ks T-54, 12 615 ks T-55 a 1 783 ks T-72
- Export: země Varšavské smlouvy + Alžírsko (114), Libye (119), Irák, Sýrie, Egypt, Indie. Celkem vyvezeno 8 528 (T-34, T-54 a T-55) + 840 tanků T-72.

VÝROBA A UMÍSTNĚNÍ ČS. TANKŮ V LETECH 1971–1990

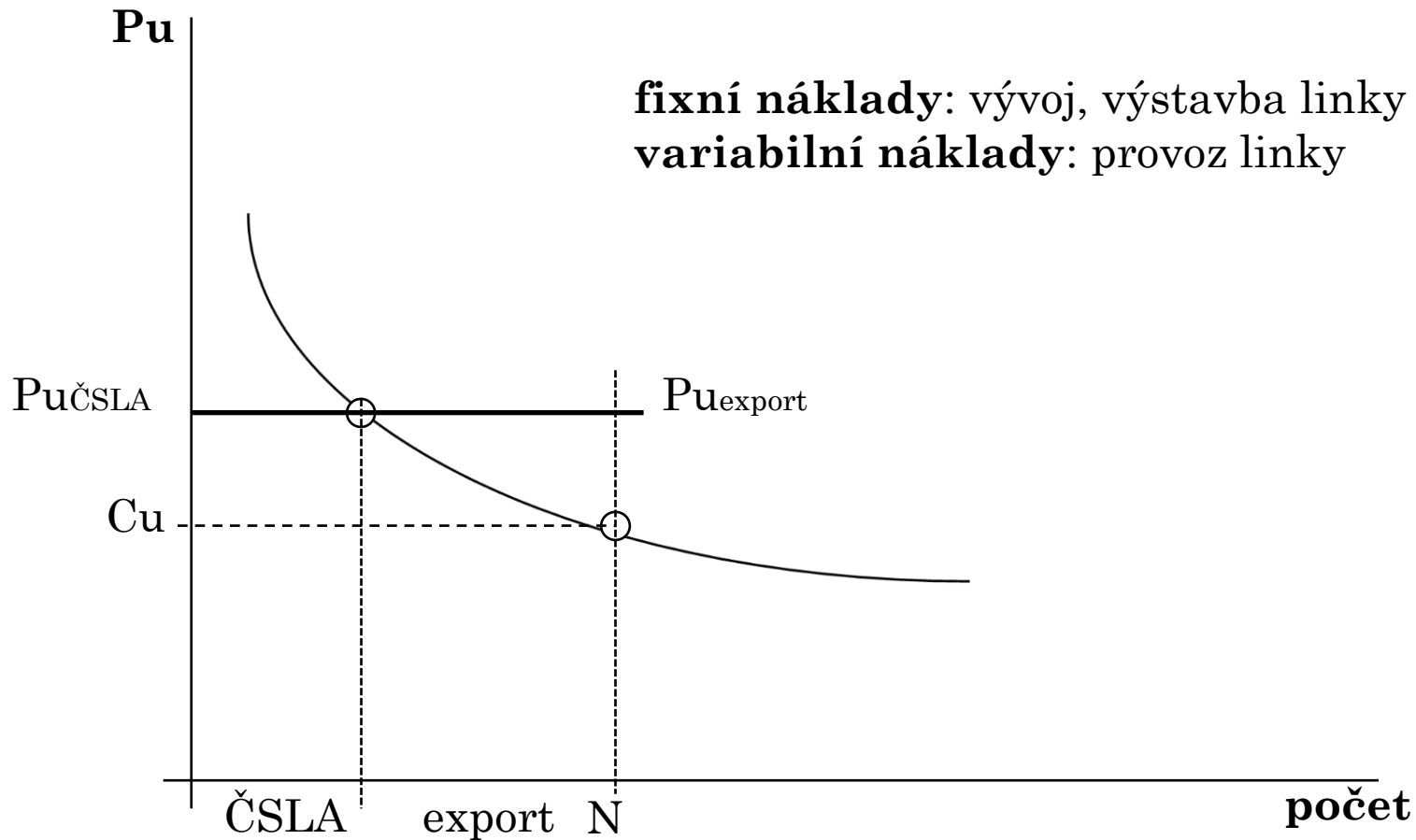

PRODEJ ČS. TANKŮ

	ČSLA		export		celkem
	mil. Kčs	ks	mil. Kčs	ks	
T-55	2 363,5	1 185	16 675,9	8 647	19 039,4
	1,99 mil. Kčs/tank		1,93 mil. Kčs/tank		
T-72	12 165,2	917	11 458,7	865	23 623,9
	13,27 mil. Kčs/tank		13,24 mil. Kčs/tank		
celkem	14 528,7	2 102	28 134,6	9 512	42 663,3

pramen: FUČÍK, Josef. Soumrak tankového věku (výroba tanků v Československu v letech 1953-1990). *Vojenské rozhledy*, 1993, roč. 2, č. 4, s. 14-24.

ZLATÉ PRAVIDLO MAXIMALIZACE ZISKU

NĚKTERÉ DŮSLEDKY MILITARIZACE ČS. EKONOMIKY

- vojenská produkce místo civilní (utopené zdroje)
- vyšší energetická náročnost hospodářství (ekologická zátěž)
- nárůst zahraničních pohledávek (nedostatek peněz vrácených do ekonomiky)
- vznik ZOO v Dvoře Králové
- mezinárodní vliv ČSSR

SOCIÁLNÍ ZÁTĚŽ VLIVEM VÁLKY V SRN V LETECH 1949 AŽ 1956 (V MIL. DM)

	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
péče o oběti války	1 906	2 655	3 316	3 234	3 169	3 060	3 452	3 947
odškodnění válečných zajatců	-	-	-	-	-	65	198	618
pomoc v důsledku války	812	810	505	585	1 009	880	1 139	1 205
přesídlení	6	15	50	205	35	29	27	28
zab. propuštěných zaměstnanců státu (vč. Wehrmachtu)	243	433	553	806	961	1 075	1 139	1 261
ostatní zátěže v důsledku války	109	93	175	143	-	-	-	-
závazné vyrovnání zátěží	957	1 801	2 410	2 496	3 447	4 296	3 948	3 746
celkem	4 033	5 807	7 069	7 469	8 621	9 405	9 903	10 805
v % národního důchodu	6,3	7,8	7,8	7,4	7,9	8,0	7,4	7,4

Finanční tabulky obnovy a bezpečnosti

pramen: KÖLLNER, L. *Militär und Finanzen*. 1.ed. München: Bernard a Grafe, 1982.
ISBN 3-7637-5405-9. S. 59.

OTÁZKY A ÚKOLY